

часових витрат викликає необхідність проведення комплексу робіт з визначення оцінки можливості та доцільності робіт з продовження строку служби, освоєння та проведення ремонту, модернізації за участю вітчизняних підприємств та науково-дослідних установ України. За останні 15 років виконана велика кількість робіт з продовження строку служби, в тому числі з поетапним виконанням. Разом з цим, подальше збільшення строків служби військової автомобільної техніки підвищує ймовірність досягнення граничного стану їх окремими складовими частинами, що викликає необхідність проведення заміни або ремонту.

У сучасних умовах повномасштабної війни, що точиться на території України, питання мобільності та забезпечення Збройних Сил технікою набули особливого значення. Обмежена кількість штатної військової техніки, її зношеність і втрати внаслідок бойових дій змусили командування та волонтерські організації активно залучати цивільний транспорт до виконання бойових і тилових завдань. Зокрема, пікапи, позашляховики та фургони стали незамінними у вирішенні питань логістики, зв'язку, евакуації, розвідки й мобільної підтримки на лінії фронту.

Цивільний автотранспорт має низку переваг: доступність на вторинному ринку, простота обслуговування, ремонтпридатність, гнучкість у дообладнанні під конкретні завдання. Водночас його використання у бойових умовах потребує ґрунтовного аналізу можливостей, обмежень і технічних рішень щодо підвищення ефективності експлуатації.

У реаліях сучасної війни цивільні автомобілі, особливо пікапи, стали критично важливим ресурсом для виконання широкого спектру військових завдань. Вони використовуються у якості транспортних засобів для перевезення особового складу, спорядження, дронів, засобів зв'язку, а також як мобільні платформи для бойових операцій. Проте експлуатація таких машин має низку специфічних особливостей, які суттєво впливають на їх життєвий цикл.

Пермяков Дмитро Сергійович

*курсант курсу № 4 факультету забезпечення державної безпеки
старший солдат*

Київський інститут Національної гвардії України

Кізян Руслан Володимирович

*Начальник факультету службово-бойової діяльності
полковник*

Київський інститут Національної гвардії України

Гончаренко Олександр Юрійович

*доцент кафедри бойового та логістичного забезпечення
доктор філософії з біології, молодший лейтенант
Київський інститут Національної гвардії України*

ХІМІЧНА ЗБРОЯ ЯК ФАКТОР РИЗИКУ: ОЦІНКА ЗАГРОЗ У СУЧАСНИХ КОНФЛІКТАХ

Актуальність. Повномасштабна збройна агресія російської федерації проти України засвідчила, що хімічна зброя, токсичні хімічні речовини та засоби

**АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ТЕОРІЇ ТА ПРАКТИКИ СЛУЖБОВО-БОЙОВОЇ
ДІЯЛЬНОСТІ СКЛАДОВИХ СЕКТОРУ БЕЗПЕКИ ТА ОБОРОНИ В СУЧАСНИХ
УМОВАХ**

подразнювальної дії залишаються реальним фактором ризику у сучасних збройних конфліктах. Попри міжнародно-правову заборону, хімічні агенти можуть використовуватися як елемент гібридної агресії, спрямований на ураження особового складу, ускладнення виконання бойових завдань, психологічний тиск і підрив стійкості системи оборони.

Особливу небезпеку становить використання небезпечних хімічних речовин у бойових умовах, зокрема тоді, коли засоби, пов'язані з боротьбою з масовими заворушеннями, застосовуються як метод ведення війни. У контексті російсько-української війни фіксуються повідомлення про застосування хлорпікрину, гранат К-51, РГ-ВО та інших засобів, споряджених небезпечними хімічними речовинами. Це актуалізує питання оцінки хімічної загрози, документування порушень і посилення спроможностей РХБ захисту.

Проблема має також міжнародно-правовий вимір. Порушення норм Конвенції про заборону хімічної зброї підриває глобальний режим нерозповсюдження зброї масового ураження та створює ризик ерозії міжнародних механізмів стримування. Тому дослідження хімічної зброї як фактора ризику є актуальним для сектору безпеки і оборони, міжнародної безпеки та системи РХБ захисту України.

Мета. Узагальнити основні прояви хімічної загрози у сучасних збройних конфліктах на прикладі війни російської федерації проти України та визначити її міжнародно-правові й військово-прикладні наслідки для системи РХБ захисту.

Матеріали і методи. Матеріалами дослідження стали наукові публікації, положення Конвенції про заборону хімічної зброї, матеріали щодо діяльності Організації із заборони хімічної зброї, відкриті дані про випадки застосування небезпечних хімічних речовин під час російської агресії проти України та узагальнення щодо стану системи протихімічного захисту. Використано структурно-логічний аналіз, систематизацію, узагальнення, порівняльний аналіз і елементи контент-аналізу відкритих джерел.

Виклад основного матеріалу. Хімічна зброя є одним із найбільш небезпечних видів зброї масового ураження через здатність токсичних речовин уражати людей, тварин, навколишнє середовище та об'єкти інфраструктури. Історичний досвід її застосування став підставою для формування міжнародно-правового режиму заборони, основу якого становить Конвенція про заборону розробки, виробництва, накопичення і застосування хімічної зброї та про її знищення.

Ключове значення для сучасних конфліктів має положення Конвенції, яке забороняє використання токсичних хімікатів як методу ведення війни. Окремо забороняється застосування засобів боротьби з масовими заворушеннями у воєнних цілях. Це є принциповим для оцінки інцидентів, коли речовини подразнювальної дії або сльозогінні агенти використовуються не для правоохоронних завдань, а безпосередньо проти військовослужбовців.

У війні проти України хімічна загроза має комплексний характер. Вона проявляється не лише у потенційному застосуванні класичних бойових отруйних речовин, а й у використанні небезпечних хімічних речовин, споряджених у гранати,

боєприпаси або доставлених за допомогою безпілотних літальних апаратів. Такі дії ускладнюють виконання бойових завдань, особливо в умовах перебування особового складу в укриттях, бліндажах, траншеях та інших замкнених або напівзамкнених просторах.

Серед найбільш проблемних проявів хімічної загрози розглядаються випадки застосування хлорпікрину, гранат К-51, РГ-ВО та інших засобів, споряджених небезпечними хімічними речовинами. Їх використання має фізичний і психологічний ефект, оскільки спрямоване на виснаження особового складу, дезорганізацію дій підрозділів і примушення військовослужбовців залишати захищені позиції.

У такому контексті хімічна зброя та небезпечні хімічні речовини виступають не лише засобом ураження, а й інструментом гібридної війни. Їх застосування поєднує бойову, інформаційну, психологічну та правову складові, оскільки впливає на фізичний стан особового складу, морально-психологічну стійкість підрозділів, міжнародне сприйняття конфлікту та ефективність правових механізмів реагування.

Окремим аспектом є міжнародно-правова оцінка таких дій. Систематичне порушення норм Конвенції про заборону хімічної зброї створює загрозу для всієї архітектури міжнародної безпеки. Якщо застосування заборонених речовин або засобів подразнювальної дії у воєнних цілях не отримує належної відповіді, це може знижувати стримувальний ефект міжнародних договорів і формувати небезпечний прецедент.

Важливу роль у реагуванні на хімічні інциденти відіграє Організація із заборони хімічної зброї. Її діяльність охоплює технічну допомогу, консультації, навчання, підтримку у сфері виявлення хімічних речовин і забезпечення засобами захисту. Водночас ефективність міжнародних механізмів залежить від повноти доказової бази, якості документування інцидентів і готовності притягувати порушника до відповідальності.

Для практичного реагування важливим є належне документування інциденту: фіксація обставин застосування, опис симптомів у постраждалих, збереження речових доказів, відбір проб, фото- і відеофіксація та передача інформації компетентним національним і міжнародним структурам.

Для України хімічна загроза актуалізує потребу у зміцненні системи РХБ захисту. Серед ключових напрямів слід виділити забезпечення сучасними засобами індивідуального захисту, індикації та ідентифікації хімічних речовин, підготовку особового складу до дій в умовах хімічного зараження, розвиток медичного захисту та вдосконалення системи реагування на хімічні інциденти.

Висновки. Хімічна зброя, токсичні хімічні речовини та засоби подразнювальної дії залишаються актуальним фактором ризику у сучасних збройних конфліктах. У війні російської федерації проти України хімічний фактор використовується як засіб фізичного ураження, психологічного тиску, виснаження особового складу та підриву міжнародно-правового порядку.

Найбільш небезпечним є системний характер таких дій, оскільки він свідчить про цілеспрямоване використання хімічної загрози у бойових умовах. Це потребує

належного документування, міжнародно-правової оцінки та посилення відповідальності за порушення Конвенції про заборону хімічної зброї.

Для сектору безпеки і оборони України пріоритетними є розвиток спроможностей РХБ захисту, забезпечення сучасними засобами індикації та індивідуального захисту, удосконалення медичного забезпечення, підготовка особового складу й формування стійкої системи реагування на хімічні інциденти.

Комплексна протидія хімічній загрозі має поєднувати міжнародний тиск на державу-агресора, розвиток національних спроможностей РХБ захисту, належне документування порушень і підготовку особового складу до дій в умовах застосування токсичних хімічних речовин.

Примітка. Дослідження виконано згідно з планом роботи науково-дослідного гуртка «Актуальні питання бойового та логістичного забезпечення» кафедри бойового та логістичного забезпечення Київського інституту Національної гвардії України на 2025–2026 навчальний рік.

Прокоф'єв Дмитро Миколайович
курсант 1 навчальної групи 2 курсу
Військово-юридичного інституту
Національного юридичного університету
імені Ярослава Мудрого

ВПЛИВ СУЧАСНИХ БОЙОВИХ УМОВ НА ТАКТИКУ ДІЙ ПІДРОЗДІЛІВ СИЛ БЕЗПЕКИ ТА ОБОРОНИ УКРАЇНИ

Сучасна збройна боротьба на території України характеризується радикальною трансформацією характеру війни, що зумовлено стрімким розвитком технологій, масовим застосуванням безпілотних систем, високоточних засобів ураження, засобів радіоелектронної боротьби та цифрових систем управління військами. У таких умовах класичні підходи до тактики дій підрозділів сил безпеки та оборони України зазнають суттєвих змін і потребують постійної адаптації до динамічного бойового середовища.

Однією з ключових характеристик сучасного бойового простору є його високий рівень «прозорості». Використання супутникової розвідки, розвідувальних та ударних безпілотних літальних апаратів, а також автоматизованих систем збору та обробки інформації дозволяє противнику практично безперервно здійснювати контроль за переміщенням підрозділів. Це значно зменшує можливості прихованого маневру і змушує сили оборони переходити до тактики розосередження, децентралізації управління та зменшення щільності бойових порядків.

У зв'язку з цим суттєво зросло значення мобільності підрозділів. Сучасна тактика передбачає постійну зміну позицій, швидке розгортання та згортання бойових порядків, а також уникнення тривалого перебування в одному районі. Це